

Krajowy Program Wsparcia Rynku Produktów Pszczelich na lata

2010/11; 2011/12; 2012/13 (KPPW) *)

1. Sytuacja w sektorze pszczelarstwa w Polsce

1.1. Rodziny pszczele i pszczelarze

1.1.1 Liczba rodzin pszczelich w Polsce

Na podstawie informacji zebranych z wojewódzkich i regionalnych stowarzyszeń i zrzeszeń pszczelarzy po zimowaniu w sezonie 2007/2008 oszacowano straty rodzin pszczelich na poziomie 30% (300 tys. rodzin pszczelich). Pomimo tak dużych strat w kolejnych sezonach (2008 – 2009) pasieki zostały odbudowane ponieważ wg danych uzyskanych z rejestrów powiatowych lekarzy weterynarii stan rodzin pszczelich w Polsce na koniec października 2009 roku wynosił 1 123 356.

Najwięcej rodzin pszczelich jest uzyskiwanych w województwach: lubelskim, podkarpackim, warmińsko-mazurskim i małopolskim (40,3% ogólnej liczby rodzin), a najmniej w podlaskim, opolskim i lubuskim (9,1%).

Średnie „napszczelenie” w kraju tj. liczba rodzin pszczelich przypadających na km² wynosi 3,68 i jest większe niż średnie napszczelenie w Unii Europejskiej wynoszące 2,9 rodziny na km². Prawie 7 rodzin pszczelich na km² przypada w województwie małopolskim, a ponad 6 w podkarpackim. Jedynie 1,5 rodzin pszczelich na 1 km² znajduje się w województwie podlaskim, a ok. 2,4 w województwie mazowieckim i pomorskim. Napszczelenie w kraju jest nierównomiernie i wynika głównie z różnorodnych warunków przyrodniczych i klimatycznych występujących na danym terenie i wynikającej z tego opłacalności produkcji, a także tradycji hodowli i chowu pszczoł. Stan ten jest bardzo niekorzystny z punktu widzenia zapylania roślin owadopylnych, rolniczych i sadowniczych. Szacuje się, bowiem, że wartość nasion i owoców powstających w wyniku zapylania przez pszczoły jest 20-krotnie większa niż wartość produktów pszczelich. Zatem powinno się zwrócić szczególną uwagę na to, by umożliwić pszczelarzom wędrówki z rodzinami pszczelinami na tereny, na których występuje ich niedobór (opimum ok. 3 rodziny pszczoły na 1km²).

1.1.2 Liczba pszczelarzy w Polsce

Na podstawie rejestrów powiatowych lekarzy weterynarii stwierdzono, że liczba podmiotów zajmujących się utrzymywaniem pszczoł wynosi 44 999. Średnia wielkość pasieki wynosi 25 rodzin pszczelich. Odsetek pasiek małych i średnich do 80 rodzin pszczelich, czyli nie podlegających obowiązkowi rejestracji jako dział specjalny produkcji rolnej wynosi aż 97,4%. W porównaniu z pasiekami (2,6%), liczących powyżej 80 rodzin, znajduje się 151 150 rodzin pszczelich, co stanowi 13,46 % wszystkich rodzin pszczelich w Polsce.

* KPW przygotowano zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 1234/2007 z dnia 22 października 2007 r. ustanawiającego wspólną organizację rynków rolnych oraz przepisy szczegółowe dotyczące niektórych produktów rolnych („rozporządzenie o jednolitej wspólnej organizacji rynku”) (Dz. Urz. UE L 299 z 16.11.2007, str. 1 z późn. zm.), oraz rozporządzeniem Komisji (WE) Nr 917/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 797/2004 dotyczące działań w dziedzinie pszczelarstwa.

Większość pszczelarzy to ludzie w średnim wieku i starsi. Według danych Polskiego Związku Pszczelarskiego (PZP) z 2008 roku pszczelarze, którzy przekroczyli 50 rok życia stanowią 60,7%. Większość z nich prowadzi zarwyżczyj małe pasieki, przekazywane z pokolenia na pokolenie, adekwatnie wielkością i sposobem gospodarki pasiecznej do możliwości i wieku. Pszczelarze w wieku pomiędzy 35 a 50 lat stanowią 29,5% ogółu, a najmłodszy poniżej 35 roku życia – jedynie 9,8%. Struktura wiekowa pszczelarzy, która na przestrzeni ostatnich 10 lat nie uległa istotnym zmianom dość negatywnie rzutuje na perspektywy polskiego pszczelarstwa.

1.1.3 Liczba pszczelarzy zawodowych

Według kategorii Unii Europejskiej za pszczelarzy zawodowych uważa się takich, którzy posiadają powyżej 150 rodzin pszczelich. W Polsce spełniających ten standard jest 237 pszczelarzy, co stanowi 0,53% ich ogólnej liczby. Pszczelarze zawodowi posiadają łącznie 59 754 rodziny pszczelich – 5,32 % ogółu, a średnia wielkość pasieki wynosi 252 rodziny pszczoły. Najwięcej pasiek profesjonalnych jest w województwie warmińsko-mazurskim i lubelskim, najmniej w województwie śląskim, a pasieki o największej średniej wielkości znajdują się w województwie lubuskim. Dane zgromadzone przez Instytut Sadownictwa i Kwiaciarstwa Oddział Pszczelarstwa w Putawach wykazują, że od roku 2006 liczba pszczelarzy zawodowych wzrosła o blisko 5%, a o ponad 34% zwiększyła się liczba rodzin pszczelich przez nich posiadanych.

1.2. Struktura sprzedaży miodu w Polsce

1.2.1 Produkcja miodu

W 2007 roku produkcja miodu wyniosła ok. 16-17 tys. ton. Wiosenne przyrostki spowodowały przemarznąte kwiatów i pąków kwiatowych wielu gatunków drzew i krzewów nektarodajnych, co wpłynęło na mniejszą produkcję miodów wielokwiatowych i akacjowych. Zbiory miodu gryczanego także były poniżej przeciętnej, a w wielu regionach kraju, z powodu deszczu i chłódów pozyskano tylko po kilka kilogramów miodu lipowego z jednej rodziny pszczoły. W 2008 roku produkcja miodu wyniosła ok. 18 tys. ton, a średnia ilość od 1 rodziny pszczoły w pasiekach towarowych wyniosła ok. 26 kg, a w mniejszych ok. 15 kg. W sezonie 2009 wyprodukowano w krajowych pasiekach najmniejszą ilość miodu w okresie ostatnich trzech lat. Szacowana produkcja to tylko 14 – 15 tys. ton. Najmniej pozyskano miodu akacjowego i gryczanego, jedynie w niektórych regionach kraju zadawałające były zbiory miodu lipowego. Miod spadziowy ze spadzi igrzyskiej odnotowano w niewielkich ilościach tylko na Podkarpaciu. Warunki klimatyczne pozwoliły na zebranie większych ilości miodu wrzosowego. Ogółem w sezonie, średnia wydajność miodu od jednej rodziny wyniosła ok. 14 kg.

1.2.2 Sprzedaż bezpośrednia i do punktów skupiu

Najważniejszym produktem pszczelim, a zarazem generującym największy dochód w gospodarstwie pasiecznym jest miód pszczoły. Większość, bo 65% miodu jest w dalszym ciągu sprzedawana przez pszczelarzy bezpośrednio konsumentom z pominięciem pośredników. Pozostały miód trafia w 10% bezpośrednio do handlu detalicznego, w 24% do firm zajmujących się konfekcjonowaniem, a tylko w 1% do przetwórcy. Pozrywane elementy w sprzedaży bezpośredniej to skrócenie łańcucha dystrybucji i bezpośredni kontakt kupującego z producentem. Istotne jest, iż każde gospodarstwo pasieczne buduje swój rynek zbytu miodu przez wiele lat. Na bazie ugruntowanej wysokiej jakości produktu i marki gospodarstwo pasieczne nie ma trudności ze zbytem.

1.2.3 Eksport i import miodu

Polski handel zagraniczny na rynku miodu od kilku lat wygląda podobnie. Import miodu znacznie przewyższa jego eksport. Deficyt w handlu zagranicznym miodem wynosił w 2008 roku ok. 8 mln EURO. W okresie od stycznia do sierpnia 2009 deficyt w handlu zagranicznym sięgnął 6 mln EURO.

O ile w ostatnich latach import realnie zagrażał rodzimej produkcji i determinował ceny polskiego miodu, to w roku 2009 zakup miodu na rynkach zagranicznych pozwolił wypelnic lukę spowodowaną brakiem krajowego miodu.

W ostatnich dwóch latach wyeksportowano najwięcej miodu na rynek UE, a w szczególności do Niemiec, Republiki Czeskiej, Danii i Francji. Duże ilości miodu sprzedano do USA. Eksport miodu w 2008 roku wyniósł ponad 729 ton. Niewiele mniej wyeksportowano miodu w pierwszych 8 miesiącach 2009 roku.

W największych ilościach miód jest importowany do Polski z Chin i Ukrainy. W 2008 roku do Polski trafiło prawie 6 tys. ton miodu z importu, natomiast w okresie styczni – sierpnia 2009 roku prawie 4 tys. ton. Wartość 1 tony miodu wwiezionego do kraju wyniosła średnio 1960 EUR. Najtańsze miody zakupiono w Chinach (1,2 – 1,3 tys. EURO/tonę) i na Ukrainie (1,6 – 1,8 tys. EURO/tonę). Najdroższy miód, bo po ok. 19 tys. EURO/tonę sprowadzono z Nowej Zelandii (miody Manuka).

1.3 Ceny miodu w Polsce

1.3.1 Ceny miodów sprzedawanych bezpośrednio konsumentom przez pszczelarzy

Pszczelarze przy ustalaniu cen miodu oferowanego konsumentom kierują się nie tylko potrzebą pokrycia kosztów produkcji, ale również zyskiem, który chcieliby osiągnąć, jako wynagrodzenie za pracę. Cena jednostkowa 1 kg miodu zależy w pierwszej kolejności od odmiany miodu, następnie od podazy produktu na rynku i popytu na niego. Zdecydowanie najdroższe odmiany miodu, bez względu na kanały dystrybucji to miody wrzosowe i spadziowe ze spadzi iglastej. Najtańsze natomiast w naszym kraju są miody wielokwiatowe i trzpakowe. Taka tendencja utrzymuje się już od wielu lat. Duży wpływ na kształtowanie się cen miodu ma położenie gospodarstwa pasiecznego lub miejsce sprzedaży. Bliskość dużych metropolii, miast, terenów atrakcyjnych turystycznie, szlaków turystycznych sprawiają, że ceny miodu tam sprzedawanego są od kilkunastu do kilkudziesięciu procenti wyższe.

Analiza sektora z 2006 roku wykazała, że średnia cena 1 kg miodu w sprzedaży bezpośredniej wynosiła 18,8 zł; w zakresie od 13,8 zł (miód trzpakowy) do 28,8 zł (miód wrzosowy). Od tego roku nastąpił wzrost cen zbytu miodu. Było to efektem wzrostu świadomości konsumentów i zmianą ich preferencji. Informacje o walorach odżywczych i zdrowotnych miodu, a także o wysokiej jakości miodu krajowego, poza prasą branżową pojawiły się również w prasie powszechnej, radu i telewizji, w ramach kampanii promocyjnej miodu i produktów pszczelich pt. „Zycie miodem słodzone”. Wyniar ogólnopolski tej kampanii wpłynął na większe zainteresowanie ze strony konsumentów miodem i produktami pszczelin. Zdecydowanie zwiększył się popyt na miód pszczeli prosto z pasieki, a co ważne dla pszczelarzy ceny miodu ustaliły się na wyższym poziomie. Średnia cena miodu w sprzedaży bezpośredniej w 2009 roku wyniosła 21,7 zł/kg. 16 – 17 zł kosztował u pszczelarzy 1 kilogram miodu trzpakowego i wielokwiatowego, ok. 20 zł/kg lub nieco więcej powyżej wyniosły ceny miodów akacjowych, lipowych, gryczanych i spadziowych ze spadzi liściastej. Najdroższe miody wrzosowe i spadziowe ze spadzi iglastej kosztowały odpowiednio 30 i 26,9 zł/kg.

W handlu znajdują się następujące odmiany miodu:

- I. nektarowe: a) wielokwiatowe; b) odmianowe (trzpakowy, akacjowy, lipowy, gryczany, wrzosowy), a regionalnie – mniszkowy, malinowy, ogóreczkowy, nawłociowy, facelowy.
- II. nektarowo-spadziowe.
- III. spadziowe: a) ze spadzi liściastej b) ze spadzi iglastej.

1.3.2 Ceny miodów w punktach skupu

Skupem miodu zajmują się w Polsce najczęściej podmioty gospodarcze prowadzące jego konfekcjonowanie. Charakterystyczne jest to, że właściciele firm skupujących miód często mają własne pasieki. Łącząc zawód pszczelarza z prowadzeniem działalności gospodarczej polegającej na skupie i konfekcjonowaniu miodu, zyskują większe zaufanie wśród odbiorców, a tym samym zwiększają sprzedaż oferowanego produktu.

W skupie, ceny oferowane pszczelarzom są ponad dwukrotnie niższe niż ceny uzyskiwane przez pszczelarzy w sprzedaży bezpośredniej.

Zanotowano średnio 11% wzrost cen, w porównaniu do cen skupu z 2006 roku. Tradycyjnie najtańsze w skupie są miody trzpakowe i wielokwiatowe (odpowiednio 8,8 i 9,1 zł/kg), a najdroższe wrzosowe i spadziowe ze spadzi iglastej (25,6 i 21,4 zł/kg). Ceny pozostałych miodów oscylują wokół 12 zł/kg.

1.4 Koszty produkcji i konfekcjonowania miodu

W pszczelarstwie do kosztów stałych (niezależnych od wielkości produkcji) zalicza się: amortyzację uli, sprzętu i budynków, koszt dzierżawy oraz odsetki od zaciągniętych kredytów. Do kosztów zmiennych (zależnych od wielkości produkcji) kwalifikują się: wydatki na zakup cukru, węzy, leków, energii elektrycznej, oraz wartość pracy, koszty transportu i konfekcjonowania miodu. Ogólne nakłady w pasiekach towarowych, gdzie prowadzona jest intensywna gospodarka pasieczna, są wyższe niż w przypadku pasiek niskotowarowych. Natomiast, koszt jednostkowy uzyskania kilograma miodu jest w nich niższy. Generowane są w nich dodatkowe koszty, na przykład amortyzacja pracowni pasiecznych i dzierżawa pasieczyska. Pozostałe różnice wynikają z różnego poziomu kosztów w zależności od skali produkcji.

Dlatego też, na potrzeby opracowania analizy sektora oszacowano koszty produkcji w przeliczeniu na 1 rodzinę pszczelą w zależności od typu gospodarstwa pasiecznego. Amortyzacja uli została obliczona od wartości 300 zł (wartość nowego kompletnego ula), zaś wartość sprzętu od którego naliczona została 10% amortyzacja określono w pasiece niskotowarowej na poziomie ok. 5000 zł, natomiast dla pasiek intensywnych zwiększono ją o 100%. Koszt dzierżawy pasieczyska przyjęto na poziomie 5zł/rodzina rodzin pszczelą. Koszt cukru jest taki sam pomimo różnych typów gospodarstwa, a jego wielkość wynika z rocznego zużycia i ceny jednostkowej (15 kg x 2,7 zł). Niższy koszt węzy w pasiekach ekstensywnych jest wyjątkową jej mniejszą wykorzystania (0,25 kg) w stosunku do pasiek towarowych (0,30 kg). Jednostkowy koszt zakupu 1 kg węzy pszczeliej wynosi 30 zł. W pasiekach towarowych marki pszczelie wymieniane są, co dwa lata, natomiast w grupie drugiej co trzy lata. Wartość jednej marki pszczeliej uwasilionej szlucnie bądź naturalnie przyjęto na poziomie 40 zł. Koszty paliwa potrzebego na dojazd do pasiek i transport rodzin pszczelich na pozycji w pasiekach towarowych, gdzie prowadzona jest gospodarka wędrowna są znacznie wyższe niż w przypadku pasiek niskotowarowych, gdzie są to koszty spowodowane

przede wszystkim ewentualnymi dopłatami do pasieki. Zużycie energii elektrycznej na I rodzinną pszczelą w pasiekach małych przyjęto na poziomie 15 kWh, natomiast w pasiekach profesjonalnych 30 kWh, a koszty 1 kWh ustalono na poziomie 0,60 zł. Zróżnicowany koszt pracy wynika z różnych nakładów pracy – robotnikogodzin (tbg)/1 rodzinną pszczelą. W pasiekach eksperymentalnych liczba ta wynosi 10 tbg, natomiast w towarowych 8 tbg. Szacunkowy koszt 1 tbg przyjęto na poziomie 10 zł (tab. 1).

Tabela. 1. Kalkulacja kosztów produkcji na I rodzinną pszczelą w zł. (wg cen w 2009 r.)

Wyszczególnienie kosztów	Poziome gospodarstwo pasieczne	
	Niskiwarowa	Towarowa
Koszty zmienne		
Amortyzacja uli	30	30
Amortyzacja sprzętu	6	12,5
Amortyzacja pracowni	–	15
Dzierżawa pasieczysk	–	4
Suma	36	61,5
Cukier	40,5	40,5
Węża	7,5	9
Matki pszczele	13,5	20
Leki	10	10
Transport	10	40
Energia elektryczna	9	18
Praca	100	80
Materiały	5	10
Suma	195,5	227,5
Koszty ogółem	231,5	289

1.5 Jakość miódów w Polsce

Produkty spożywcze powinny spełniać wymagania dotyczące właściwości organoleptycznych i fizykochemicznych. Dla miodu wymagania te określono w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 3 października 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań w zakresie jakości handlowej miodu (Dz. U. Nr 181, poz. 1773 z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi określa definicję miodu, jego rodzaje w zależności od pochodzenia (nektarowy, spadziowy i nektarowo-spadzziowy); przeznaczania (do spożycia lub przemysłowy); sposobu pozyskiwania czy sposobu oferowania konsumentom (z plasterkami, odsączony, odwitowany, wyfloczony i przefiltrowany). Określa odmiany miodu: nektarowy (określany nazwą rośliny, której procentowa zawartość pyłku w miodzie występuje w znacznej przewadze), wielokwiatowy (pochodzący z nektaru wielu roślin) oraz spadziowy (ze spadzi iglastej lub liściastej).

W rozporządzeniu sprecyzowane są wymagania organoleptyczne miodu w zakresie barwy, konsystencji, smaku i zapachu. Określone są również cechy miodu przemysłowego. W zakresie cech fizykochemicznych rozporządzenie to ustala kryteria dla następujących parametrów miodu: zawartość wody, zawartość fruktozy i glukozy (łącznie), zawartość sacharozy i substancji nierozpuszczalnych w wodzie, przewodność właściwą, zawartość wolnych kwasów i 5–hydroksymetylofurfuralu (5HMF) oraz wartość liczby diastazowej.

Ubieganie się o certyfikat potwierdzający wysoką jakość miodu, związaną ze specyfiką i gwarancją odpowiedniej metody wytworzenia jak również sprawy związane z ochroną, jego oznaczeń geograficznych reguluje w Polsce ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 10, poz. 68, z późn. zm.). Określa ona zadania i właściwości organów w zakresie oceny wniosków o rejestrację nazw pochodzenia, oznaczeń geograficznych i specyficznego charakteru produktu rolnego, które uregulowane są w rozporządzeniu Rady (EWG) nr 2081/92 z dnia 14 lipca 1992 oraz w rozporządzeniu Rady (EWG) nr 2082/29 z dnia 14 lipca 1990 r.

Wyżej wymieniona ustawa precyzuje warunki tymczasowej ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nazw pochodzenia oraz oznaczeń geograficznych produktów rolnych i środków spożywczych, zadania oraz właściwość organów i jednostek organizacyjnych w zakresie kontroli i certyfikacji produktów rolnych i środków spożywczych posiadających chronioną nazwę pochodzenia, chronione oznaczenie geograficzne albo świadectwo specyficznego charakteru, zasady oraz tryb kontroli produktów rolnych i środków spożywczych posiadających chronioną nazwę pochodzenia, chronione oznaczenie geograficzne albo świadectwo specyficznego charakteru; warunki prowadzenia listy produktów tradycyjnych.

Lista Produktów Tradycyjnych jest prowadzona przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi a jej celem jest identyfikacja produktów tradycyjnych. Za tradycyjne uważa się produkty, których jakość lub wyjątkowe cechy i właściwości wynikają ze stosowania tradycyjnych metod produkcji (wykorzystywanych co najmniej od 25 lat), stanowiących element dziedzictwa kulturowego regionu w którym są wytwarzane oraz będące ich elementem tożsamości społeczności lokalnej.

Do chwili obecnej na Listę Produktów Tradycyjnych zostało wpisanych ponad 30 miódów z różnych regionów Polski:

- Falkowski miód wielokwiatowy
- Lipiec białowiecki
- Małopolski miód spadziowy
- Miód wrzosowy z Borów Dolnośląskich
- Miody z regionu Dolnej Wisły
- Miód rzepakowy z Roztocza
- Miód gryczany z Lubelszczyzny
- Miód gryczany godziszowski
- Miód malinowy
- Miód fasolowy odmianowy z nektaru kwiatów fasoli tyczkowej "Piękny Jas"

- Miód wielokwiatowy łukowy z Doliny Noleci
- Miody z doliny rzeki Mrogi
- Miód nadbużański
- Miód kurpiowski
- Miód z Korzenicy wielokwiatowy i nektarowo-spadzziowy
- Miód lubaczowski
- Miód wielokwiat z Sejneńszczyzny
- Miód lesny z Biernatki
- Miód pszczołkowski
- Miód kaszubski
- Miód lipowo-spadzziowy Ziemi Cieszyńskiej
- Miód rzepakowy Ziemi Cieszyńskiej
- Miód z nektaru kwiatów jurajskich
- Miód wilosławski
- Miód drahimski
- Nadwieprzański miód wielokwiatowy
- Nadwieprzański miód lipowy
- Podkarpacki miód spadziowy
- Sudecki miód wielokwiatowy
- Sudecki miód gryczany
- Sudecki miód spadziowy
- Świętokrzyski miód spadziowy
- Wielokwiatowy miód z Doliny Baryczy.

W ramach wspólnotowego systemu jakości żywności na podstawie rozporządzenie Rady (WE) nr 510/2006 z dnia 20 marca 2006 r. w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych (Dz. U. L 93 z 31.3.2006 r., str. 12 oraz Dz. U. L 363 z 20.12.2006, s. 1), „miód wrzosowy z Borów Dolnośląskich” został zarejestrowany jako Chronione Oznaczenie Geograficzne.

O rejestrację aplikują kolejne: „miód kurpiowski” jako Chronione Oznaczenie Geograficzne oraz „miód drahimski”, „podkarpacki miód spadziowy” i „miód z Sejneńszczyzny/Lódzkiej-szczyzny” jako Chronione Nazwy Pochodzenia.

2. Cel programu

Głównym celem Programu jest poprawa ogólnych warunków produkcji i wprowadzenia do obrotu produktów pszczelich, zgodnie z art. 105 rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 z dnia 22 października 2007 r. ustanawiającego wspólną organizację rynków rolnych oraz

przepisy szczególne dotyczące niektórych produktów rolnych („rozporządzenie o jednolitej wspólnej organizacji rynku”) (Dz. Urz. UE L 299 z 16.11.2007, str. 1 z późn. zm.).

Założony cel będzie realizowany w ramach następujących środków wsparcia:

- I. pomoc techniczna skierowana do pszczelarzy i grup pszczelarzy,
 - II. zwalczanie warrozy,
 - III. racjonalizacja sezonowego przemieszczenia uli,
 - IV. środki wspierające laboratoria przeprowadzające analizy dotyczące fizyko-chemicznych właściwości miodu,
 - V. środki mające na celu wsparcie zasiedlania uli we Wspólnocie,
 - VI. współpraca z wyspecjalizowanymi organami w zakresie wdrażania stosowanych programów naukowo-badawczych w dziedzinie pszczelarstwa i produktów pszczelich.
- Pomoc finansowa w ramach Programu kierowana będzie do branży pszczelarskiej, gdzie konkretnymi odbiorcami wsparcia będą głównie gospodarstwa pasieczne, posiadające wcderynaryjny numer identyfikacyjny lub wpisane do rejestru prowadzonego przez powiatowego lekarza weterynarii.
- Przewiduje się refundację poniesionych kosztów netto. O refundację środków finansowych będą się mogły ubiegać następujące podmioty uprawiane:

- związki pszczelarskie,
 - stowarzyszenia pszczelarzy,
 - zrzeszenia pszczelarzy,
 - grupy producentów rolnych – w zakresie działalności pszczelarskiej,
 - spółdzielnie pszczelarskie.
- Ponadto, o refundację środków finansowych w ramach VI środka wsparcia będą się mogły ubiegać również jednostki badawczo-rozwojowe zajmujące się tematyką pszczelarską.

3. Szczegółowy opis zastosowanych środków wsparcia

I. Pomoc techniczna skierowana do pszczelarzy i grup pszczelarzy

a) *wspieranie podnoszenia kwalifikacji i poziomu wiedzy pszczelarskiej osób prowadzących i zajmujących się pszczelarstwem.*

Planuje się 100% refundacji kosztów szkoleń, kursów i konferencji. Przewiduje się wspieranie szkoleń zarówno przygotowujących uczestników do egzaminu na tytuł zawodowy lub mistrza w zawódzie pszczelarz, jak również o tematyce ogólnej z zakresu pszczelarstwa. Z punktu widzenia zdrowotności pszczoły oraz ekonomiki pszczelarskiej, szczególnie ważne są szkolenia z zakresu zwalczania warrozy oraz wędrowej gospodarki pasiecznej. Szkolenia mają pokazać pszczelarzom realne zagrożenia związane z występowaniem warrozy, zapewnić informacje o sposobach walki z pasoczytami i dostępnych na rynku lekach. W ramach szkoleń na temat efektywnego sposobu prowadzenia pasieki przewiduje się przybliżenie praktycznych i ekonomicznych aspektów prowadzenia wędrowej gospodarki pasiecznej. Szkolenia mają również na celu nauczenie pszczelarzy samodzielnego planowania przewożenia pastek.

b) *wspieranie zakupu sprzętu pszczelarskiego.*

W celu poprawy wydajności produkcji pasiecznej oraz poprawy jakości pozyskiwanych produktów pszczołach, przewiduje się częściową refundację kosztów zakupu nowego sprzętu pszczołarskiego, nie więcej niż 60% ceny jednostkowej netto. Planowane działania wzmacni procesy modernizacyjne gospodarstw pasiecznych.

Maksymalna wysokość pomocy przekazanej jednemu pszczelarzowi w ramach tego działania, w okresie jednego sezonu, nie może przekroczyć 50 zł w przeliczeniu na jedną rodzinę pszczoła i nie więcej niż 8 000 zł.

Ze wsparcia może korzystać pszczelarz który jest posiadaczem:

- co najmniej 20 rodzin pszczołach,

- samodzielnym lub zależnym gospodarstwem, którego wielkość ekonomiczna stanowi mniej niż równowartość 4 ESU (Europejska Jednostka Wielkości Ekonomicznej). Przez gospodarstwo rozumie się gospodarstwo rolne w rozumieniu Kodeksu cywilnego, o powierzchni użytków rolnych co najmniej 1 ha lub nieruchomości służąca do prowadzenia produkcji w zakresie działań specjalnych produkcji rolnej w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.

II. Zwalczanie warrozy

W Polsce podobnie jak w innych krajach Wspólnoty, zwalczanie warrozy jest niezwykle istotne ze względu na zagrożenie dla pogłowia pszczoł, oraz znaczne obniżenie produkcji miodu.

W opinii przedstawicieli branży pszczołarskiej, na terenie Polski nie ma regionu, który nie byłby dotknięty tą groźną chorobą, dlatego konieczne jest wspieranie działań ograniczających warrozę w rodzinach pszczołach. Warunkiem koniecznym do wypłacenia refundacji będzie udokumentowane wystąpienie warrozy lub zawiadomienie Powiatowego Lekarza Weterynarii o podejrzeniu wystąpienia warrozy. Refundacja kosztów zakupu leków będzie wypłacana, jeżeli zakup leków odbędzie się zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa. Działania ograniczającym występowanie warrozy w Polsce będzie wsparcie jej zwalczania. Przewiduje się 100% refundacji kosztów jednostkowych netto zakupu leków warrobojących. Działanie takie wpłynie na obniżenie kosztów leczenia ponoszonych przez pszczelarzy.

III. Racjonalizacja sezonowego przenoszenia uli

Celem tego działania jest zwiększenie produkcji miodu oraz zapewnienie zapylenia roślin na jak największym obszarze kraju. Przewiduje się częściową refundację kosztów zakupu nowych przyczep (lawej) samoходowych, nie więcej niż 60% ceny jednostkowej netto.

Z lawey może korzystać pszczelarz który jest posiadaczem:

- co najmniej 50 rodzin pszczołach,

- samodzielnym lub zależnym gospodarstwem, którego wielkość ekonomiczna stanowi mniej niż równowartość 4 ESU (Europejska Jednostka Wielkości Ekonomicznej). Przez gospodarstwo rozumie się gospodarstwo rolne w rozumieniu Kodeksu cywilnego, o powierzchni użytków rolnych co najmniej 1 ha lub nieruchomości służąca do prowadzenia produkcji w zakresie działań specjalnych produkcji rolnej w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.

IV. Środki wspierające laboratoria przeprowadzające analizy dotyczące fizyko-chemicznych właściwości miodu

a) wspieranie laboratoriów

W ramach tego działania będzie wspierany zakup wyposażenia laboratoriów w nowoczesną aparaturę do badań jakości handlowej miodu. O wsparcie mogą się ubiegać podmioty uprawnione w których posiadaniu są istniejące i funkcjonujące laboratoria zatrudniające odpowiednio wykwalifikowany personel. Przewiduje się częściową refundację kosztów zakupu sprzętu laboratoryjnego, nie więcej niż 60% ceny jednostkowej netto.

Umożliwi to:

- pełniejszą ocenę jakości handlowej miodu,
- zwiększenie dostępu do podstawowych analiz fizyko-chemicznych,
- wcześnie identyfikowanie pojawiających się zagrożeń obniżenia jakości miodu pochodzącego z poszczególnych pasiek,
- obniżenie kosztów wykonania analiz miodu ponoszonych przez pszczelarzy,
- zwiększenie konkurencyjności na rynku analiz.

Zwiększenie dostępu do podstawowych analiz fizyko-chemicznych miodu spowoduje wzrost zainteresowania jakością oraz wzrost zaufania konsumentów do produktu. Pośrednio wpłynie to na wzrost konsumpcji i popytu na produkty wysokiej jakości.

b) analizy miodu

W celu upowszechnienia praktyki polegającej na monitorowaniu jakości miodu, w ramach tego środka wsparcia zakłada się wspieranie wykonywanych analiz tego produktu. Przewiduje się refundację 100% ceny jednostkowej netto, analizy własności fizyko-chemicznych miodu oraz analizy pyłkowej.

V. Środki mające na celu wsparcie zasilania uli we Wspólnotcie

Celem podejmowanych działań będzie poprawa wartości użytkowej i zwiększenie ilości rodzin pszczołach w Polsce, co w konsekwencji ma zapewnić zapylanie roślin na jak największym obszarze kraju, prowadzące do zwiększenia ich plonowania, a także przyczynić się do wzrostu produkcji produktów pszczołach, zwłaszcza miodu.

Przewiduje się refundację nie więcej niż 70% kosztów zakupu matek pszczołach o znanej wartości użytkowej, pakietów oraz odкладów pszczołach z takimi markami.

Pszczelarz (końcowy odbiorca pomocy) w danym sezonie nie może otrzymać więcej matek, pakietów lub odкладów pszczołach łącznie, niż 50% liczby posiadanych przez niego rodzin pszczołach.

Działania będą polegały na refundacji:

- zakupu matek pszczołach zapłodnionych naturalnie bądź niezapłodnionych, pochodzących z linii hodowlanych pszczoł, dla których prowadzone są księgi lub rejestry, z pasiek hodowlanych będących pod oceną prowadzoną przez podmiot upoważniony przez ministra właściwego ds. rolnictwa.
- zakupu odкладów lub pakietów pszczołach z pasiek hodowlanych, a także z pasiek produkcyjnych, których posiadacze uzyskali rekomendację związków lub zrzeszeń pszczołarzy, gwarantujące między innymi, że matki pszczołach w pakietach i odkladach pszczołach pochodzą z linii hodowlanych pszczoł.

Pozwoli to:

- rozbudować już istniejące pasieki,
- zwiększyć produkcję miodu w pasiekach,
- poprawić zdrowotność pszczół,
- zwiększyć plonowanie roślin, zapylanych przez pszczoły,
- poprawić biocenozę świata roślinnego poprzez większe zapylanie roślin dzikich,
- poprawić jakość produktów pszczelich, poprzez zmniejszenie stosowania środków chemicznych i farmakologicznych, dzięki zaszczepianiu pszczół bardziej odpornych na choroby.

VI. Współpraca z wyspecjalizowanymi organami w zakresie wdrażania stosowanych programów naukowo-badawczych w dziedzinie pszczelarstwa i produktów pszczelich

Przewiduje się 100% refundację kosztów wdrażania rozwiązań technicznych, technologicznych bądź innych, mających uzasadnienie w wynikach prowadzonych badań, dotyczących podnoszenia efektywności działalności pszczelarskiej bądź jakości produktów pszczelich.

W związku z bardzo szerokim spektrum możliwych wdrożeń, wnioski powinny zawierać szczegółowy ich opis, który pozwoli oszacować:

- osiągalność zakładanego celu,
- potencjalne korzyści dla pszczelarstwa,
- wielkość nakładów do potencjalnych korzyści.

4. Szacunkowe koszty i plan finansowania

Program będzie finansowany od 2010 r. z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej i budżetu krajowego (po 50%) w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. Środki z budżetu unijnego będą refundowane ze środków Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji, a zatem wydatki te będą prefinansowane ze środków krajowych w ramach wydatków budżetu środków europejskich. Powyższe środki będą uruchamiane zgodnie z przepisami ustawy z dnia 22 września 2006 r. o uruchamianiu środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych na finansowanie wspólnej polityki rolnej (Dz. U. Nr 187, poz. 1381 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157 poz. 1240).

Tabela finansowa Programu została przedstawiona w załączniku I.

5. Zastosowanie krajowych ustaleń prawnych i administracyjnych

Program przygotowano w oparciu o obowiązujące przepisy prawa krajowego:

- 1) Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1702, z późn. zm.);
- 2) Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dz. U. z 2005 r. Nr 187, poz. 1577, z późn. zm.);
- 3) Ustawa z dnia 29 czerwca 2007 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 133, poz. 921 z późn. zm.);

4) Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt i zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342);

5) Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842, z późn. zm.);

6) Ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127 z późn. zm.);

7) Ustawa z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 Nr 45, poz. 271 z późn. zm.);

8) Ustawa z dnia 22 września 2006 r. o uruchomieniu środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych na finansowanie wspólnej polityki rolnej (Dz. U. Nr 187, poz. 1381 późn. zm.);

9) oraz wszystkie rozporządzenia wydane na ich podstawie.

6. Organizacje pszczelarskie biorące udział w przygotowaniu Krajowego Programu Wsparcia Rynku Produktów Pszczelich na lata 2010/11; 2011/12; 2012/13

- Polski Związek Pszczelarski,
- Roztoczański Związek Pszczelarzy,
- Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych,
- Stowarzyszenie Pszczelarzy Polskich „Polanka”,
- Śląski Związek Pszczelarzy w Katowicach,
- Świętokrzyski Związek Pszczelarzy w Kielcach,
- Wojewódzki Związek Pszczelarzy w Olsztynie,
- Wojewódzki Związek Pszczelarzy w Lublinie,
- Wojewódzki Związek Pszczelarzy w Poznaniu,
- Wojewódzki Związek Pszczelarzy w Gdańsku,
- Wojewódzki Związek Pszczelarzy w Rzeszowie,
- Zrzeszenie Pszczelarzy „Apipol”.

7. Działania kontroli i oceny programu

Realizacji programu w zakresie zawierania umów i dokonania końcowych rozliczeń dokonuje Agencja Rynku Rolnego (agencja płatnicza) na podstawie przedstawionych wniosków o płatność oraz dowodów księgowych. Żużby Kontroli Technicznej działające w strukturach terenowych Agencji Rynku Rolnego przeprowadza kontrole dotyczące działalności beneficjentów biologicznych udział w programie oraz prowadzonej przez nich księgowości. Podstawą dokonania końcowych płatności będzie w każdym przypadku kontrola przeprowadzona przez Sekcję Kontroli Technicznych Oddziałów Terenowych Agencji Rynku Rolnego potwierdzona raportem kontrolnym.

Ocena Programu w poszczególnych latach jego realizacji nastąpi w oparciu o następujące wskaźniki monitorowania:

Wskaźniki produktu:

- liczba wykonanych analiz produktów pszczołach,
 - liczba osób przeszkolonych,
 - liczba rodzin pszczołach, w których stosowano farmakologiczne metody zwalczania warrozy,
 - liczba pszczelarzy, którzy otrzymali wsparcie na zakup nowego sprzętu pszczelarskiego.
- Wskazniki rezultatów:*
- liczba wydanych świadectw kwalifikowanego robotnika i dyplomów mistrza w zawodzie pszczelarz,
 - liczba pszczelarzy zawodowych.
- Wskazniki oddziaływania:*
- poprawa jakości miodu,
 - wzrost spożycia miodu,
 - poprawa bilansu handlowego.
- 8. Działania współfinansowane przez UE w ramach innego systemu wsparcia obejmującego sektor pszczelarstwa**
- Działania współfinansowane przez UE w ramach innego systemu wsparcia obejmującego sektor pszczelarstwa podane w załączniku II, są wyłączone z finansowania w ramach Programu.

Załącznik I

Struktura środków niezbędnych na realizację KCPW

Wyszczególnienie	2018/11		2018/12		2019/13	
	Opis w EURO	Współfinansowanie UE w EURO	Współfinansowanie krajowe w EURO	Opis w EURO	Współfinansowanie UE w EURO	Współfinansowanie krajowe w EURO
1. Pomoc techniczna skierowana do pszczelarzy i grup pszczelarzy	1 439 900	829 950	609 950	1 439 900	829 950	609 950
2. Zwalczanie warrozy	1 509 000	754 500	754 500	1 509 000	754 500	754 500
3. Racionalizacja sezonowego produkcji uli	503 000	251 500	251 500	503 000	251 500	251 500
4. Środki wspierające laboratoryjne przeprowadzanie analizy dojrzałości i jakości orientacyjnych wskaźników miodu	150 900	75 450	75 450	150 900	75 450	75 450
5. Środki mające na celu wsparcie asystenta uli we Węgłomacie	1 106 600	553 300	553 300	1 106 600	553 300	553 300
6. Współpraca z organizacjami związanymi z sektorem pszczelarstwa w ramach programów naukowo-badawczych w dziedzinie pszczelarstwa i produktów pszczołach	100 600	50 300	50 300	100 600	50 300	50 300
SUMA	5 030 000	2 515 000	2 515 000	5 030 000	2 515 000	2 515 000

Załącznik II

Działania współfinansowane przez UE w ramach innego systemu wsparcia obejmującego sektor pszczelarstwa z tytułu Rozporządzenia Rady (WE) Nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)

Działaniem Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich mającym na celu bezpośrednie wsparcie inwestycji związanych z działalnością rolniczą jest „Modernizacja gospodarstw rolnych”. Pomocą w ramach tego działania mogą być objęte osoby fizyczne, osoby prawne, wspólnicy spółek cywilnych oraz spółki osobowe w rozumieniu Kodeksu spółek handlowych, prowadzące na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność rolniczą, z wyłączeniem chowu i hodowli ryb. Podstawowym warunkiem ubiegania się o pomoc w ramach ww. działania jest posiadanie gospodarstwa rolnego o powierzchni co najmniej 1 ha użytków rolnych lub nieruchomości służącej do prowadzenia produkcji w zakresie działków specjalnych produkcji rolnej (zgodnie z przepisami o ubezpieczeniu społecznym rolników, działem specjalnym produkcji rolnej są pasteki powyżej 80 rodzin pszczołach), przy czym wielkość ekonomiczna prowadzonego gospodarstwa powinna wynosić co najmniej 4 ESU. Pomoc w ramach ww. działania polega na refundacji 40-60% kosztów kwalifikowalnych inwestycji, która przyczyni się do poprawy ogólnych wyników gospodarstwa, nie ma charakteru odwróconego i jest ekonomicznie uzasadniona. Beneficjenci, którzy w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy nie ukończyli 40 roku życia (młodzi rolnicy), lub realizują operację na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW), obszarach NATURA 2000 albo obszarach związanych z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej otrzymują refundację 50% poniesionych kosztów kwalifikowalnych, tj. o 10 punktów procentowych więcej niż pozostali beneficjenci. Jeśli beneficjentem działania jest młody rolnik i operacja będzie realizowana na obszarach ONW, obszarach NATURA 2000 albo obszarach związanych z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej, może on otrzymać refundację w wysokości 60% kosztów kwalifikowalnych. Do kosztów kwalifikowalnych zalicza się koszty budowy, przebudowy, remontu połączonego z modernizacją budynków lub budowli wykorzystywanych do produkcji rolnej; zakupu maszyn, urządzeń, wyposażenia do produkcji rolnej; zakładania, wyposażenie sadów lub plantacji wieloletnich, budowy albo zakupu elementów infrastruktury technicznej wphywających bezpośrednio na warunki prowadzenia działalności rolniczej. Kwota pomocy nie może przekroczyć 300 000 zł na jednego beneficjenta i gospodarstwo w okresie realizacji programu. Pomoc przyznaje się na operację o planowanej wysokości kosztów kwalifikowalnych powyżej 20 tys. zł. Beneficjenci zobowiązani są m.in. do osiągnięcia i zachowania celu operacji oraz prowadzenia wspieranej działalności przez okres 5 lat od dnia dokonania przez instytucje wdrażającą (ARMR) płatności ostatecznej.

Szczegółowe zasady dotyczące trybu naboru wniosków oraz zasad udzielania pomocy w ramach ww. działania określone zostały w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Modernizacja gospodarstw rolnych” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. Nr 193, poz. 1397 z późn. zm.).